

IRYNA MATIASH

Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego,
Warszawa

ORCID: 0000-0002-7565-1866

Międzynarodowa Konferencja Naukowa „Kobiety w dyplomacji. Wyzwanie czy misja?” w Warszawie i Bydgoszczy 16–17 listopada 2023 roku

Międzynarodowa konferencja naukowa „Kobiety w dyplomacji. Wyzwanie czy misja?” miała na celu udzielenie odpowiedzi na pytania szeroko dyskutowane w ostatnich latach wśród polskich i ukraińskich naukowców i dyplomatów: czy w służbie dyplomatycznej jest wystarczająca liczba kobiet, czy „kobieca dyplomacja” różni się od zawodowej działalności dyplomatycznej mężczyzn, czym jest misja żon ambasadorów w czasie kadencji ich mężów ambasadorów, jak dyplomacja publiczna pomaga dyplomacji oficjalnej, jak zmienia się zestaw narzędzi dyplomacji publicznej w czasie wojny, którą Rosja rozpętała przeciwko Ukrainie i całemu cywilizowanemu światu. Dwudniowa konferencja (16–17 listopada 2023 r.) odbywała się w Warszawie (Wydział Neofilologii Uniwersytetu Warszawskiego) oraz w Bydgoszczy (Biblioteka Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego).

Konferencja została zorganizowana i prowadzona przez Studium Europy Wschodniej Uniwersytetu Warszawskiego, Towarzystwo Naukowe Historii Dyplomacji i Stosunków Międzynarodowych oraz Wydział Historyczny Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy we współpracy z Wydziałem Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu oraz Platformą „Małżonki Ukraińskich Dyplomatów”.

Konferencja została objęta honorowym patronatem przez Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Ukrainy w Polsce JE Wasyla Zwarycza, Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego Mikołaja Bogdanowicza, Dyrektora Studium Europy Wschodniej UW Jana Malickiego oraz Rektora Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego prof. Jacka Woźnego.

Wśród uczestniczek konferencji znalazły się kobiety z doświadczeniem oraz praktyczną wiedzą o służbie zagranicznej, kierujące placówkami dyplomatycznymi na całym świecie, żony ambasadorów i polityków, znawczynie tajników protokołu dyplomatycznego.

Konferencja rozpoczęła się 16 listopada na Uniwersytecie Warszawskim. Otworzyli ją dyrektor Studium Europy Wschodniej UW Jan Malicki, radca Ambasady Ukrainy w Polsce Witalij Biły oraz koordynator konferencji prof. Iryna Matiasz. Podczas pierwszego dnia konferencji odbyły się trzy sesje poświęcone specyfice działalności kobiet w służbie dyplomatycznej, misji żon dyplomatów oraz roli kobiet w dyplomacji publicznej. Pierwsza część konferencji składa się z dyskusji „Czy naprawdę w dyplomacji jest zbyt wiele kobiet?” oraz sesji poświęconej doświadczeniom kobiet w praktycznej dyplomacji.

Tytuł dyskusji został sprowokowany niedawną wypowiedzią byłego ambasadora Francji w Polsce Benoît d’Aboville’a na konferencji w Bibliotece Polskiej w Paryżu, że w dyplomacji jest zbyt dużo kobiet, które utrudniają, nawet blokują, karierę młodym mężczyznom. W dyskusji na ten temat udział wzięli: JE Urszula Doroszevska – Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny RP w Gruzji (2008–2013), na Litwie (2017–2023), dyrektor Instytutu Polskiego w Mińsku (2013–2015), doradca Prezydenta RP (2015–2017); JE Tetyana Iżewska – Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny, kandydat nauk filologicznych, prof. nadzwyczajny, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Ukrainy przy Stolicy Apostolskiej (2006–2019) i Suwerennym Zakonie Maltańskim (2008–2019), zastępca przewodniczącego Komitetu Narodowego Ukrainy ds. UNESCO; Marta Zielińska-Sliwka – zastępca dyrektora Akademii Dyplomatycznej ds. kształcenia i rozwoju MSZ RP; JE Margarita Ganeva – Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Republiki Bułgarii; JE Niki Kamba, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Republiki Grecji; JE dr Orsolya Zsuzsanna Kovács, Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny Węgier; Alina Koushyk, przedstawicielka Zjednoczonego Gabinetu Przejściowego Białorusi ds. Odrodzenia Narodowego. Moderatorem dyskusji był pierwszy konsul RP we Lwowie, a później ambasador w Ukrainie Henryk Litwin, dr. hab., prof., minister pełnomocny, koordynator spraw ukraińskich Studium Europy Wschodniej UW. Szeroki udział kobiet na wysokich stanowiskach dyplomatycznych w dyskusji konferencyjnej udowodnił znaczenie dyskusji na takie tematy i pokazał, że nie ma

dyplomacji kobiecej lub męskiej, a jedynie dyplomacja jako ważna działalność państwowa.

W sesji poświęconej misji żon ambasadorów wzięły udział małżonka Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Ukrainy w Polsce Wasyla Zwarycza – Wiktoria Zwarycz oraz Monika Kapa-Cichocka – żona Ambasadora Nadzwyczajnego i Pełnomocnego Polski w Ukrainie w latach 2019–2023 Bartosza Cichockiego. Gościem specjalnym konferencji był ambasador Bartosz Cichocki, który pełnił funkcję ambasadora w najtrudniejszych dla Ukrainy czasach i był jedynym dyplomatą, który nie opuścił Kijowa podczas zakrojonej na szeroką skalę inwazji wojskowej Rosji na Ukrainę. Żony dyplomatów z Polski i Ukrainy podzieliły się swoim rozumieniem misji małżonków dyplomatów oraz doświadczeniami w praktycznej realizacji tej misji.

Natalka Beshta, szefowa Platformy „Małżonki Ukraińskich Dyplomatów”, opowiedziała o działalności stowarzyszenia żon i mężów ambasadorów, swojej działalności jako żony ambasadora Ukrainy w Tajlandii oraz organizacji wydarzeń dyplomacji kulturalnej. Niespodzianką dla uczestników i gości konferencji było pozdrowienie wideo od Teresy Barbary Duchowskiej, żony byłego ambasadora Polski w Kambodży Kazimierza Duchowskiego (1936–2021), która nazwała działalność żon dyplomatów misją, wymagającą od żon dyplomatów myślenia nie o sobie, ale o tym, jak pomóc mężom godnie reprezentować ich kraj. Tę część konferencji moderował dr Jarosław Książek, konsul generalny RP w Charkowie (2003–2006), Brześciu (2006–2010) i Grodnie (2016–2021), Studium Europy Wschodniej UW.

Trzecia sesja poświęcona była dyplomacji publicznej. Wzięły w niej udział działaczki społeczne i wykładowczynie uniwersyteckie z Ukrainy i Polski: Esma Ajiyeva, przewodnicząca organizacji publicznej „Alyem”, niezależna doradczyni ministra kultury Ukrainy (2017–2019), wiceprzewodnicząca Rady Ekspertów ds. Niematerialnego Dziedzictwa Kulturowego przy ICIP (2019–2022); dr hab. Teresa Astramowicz-Leyk, prof. uczelni z Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, profesor honorowa Politechniki Lwowskiej; dr hab. Alla Atamanenko, prof., dyrektor Instytutu Studiów nad Diasporą Ukraińską im. Lubomyra Wynara Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska”; dr nauk ekonomicznych Orystlawa Sydorchuk, prof. Politechniki Lwowskiej, przewodnicząca Ogólnoukraińskiego Związku Organizacji Pozarządowych Ukraińskich Kobiet,

deputowana Wołyńskiej Rady Obwodowej; Yanina Barybina – kandydat nauk ekonomicznych, prof. nadzwyczajny Uniwersytetu Ekonomii i Handlu w Połtawie, deputowana Rady Obwodowej Połtawy i inne. Uczestnicy mówili o tym, w jaki sposób ich organizacje pozarządowe są zaangażowane w reprezentowanie Ukrainy na świecie i jak zmieniły się ich zadania od początku rosyjskiej agresji na dużą skalę.

Uczestnicy i goście konferencji zwracali uwagę, że było to pierwsze tego typu wydarzenie, często chwalili ideę szerokiej dyskusji naukowej nad tym zagadnieniem i sugerowali, aby takie konferencje odbywały się systematycznie. Uczestnicy konferencji udzielili wywiadów organizatorom, pracownikom SEW UW, które staną się cennym źródłem do badań nad historią dyplomacji dla przyszłych historyków dyplomacji.

Drugi dzień konferencji odbył się w Bydgoszczy, na Uniwersytecie Kazimierza Wielkiego. Warto zauważyć, że zorganizowanie konferencji w tym wspaniałym mieście było w pewnym stopniu wynikiem wizyty ambasadora Ukrainy w Polsce Wasyla Zwarycza w Bydgoszczy w dniu 7 listopada 2023 roku, kiedy ambasador spotkał się z rektorem UKW, profesorami uniwersytetu i studentami oraz otworzył ukraińską półkę w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Witolda Bełzy.

Przed rozpoczęciem drugiego dnia konferencji dr Aleksandra Sara Jankowska oprowadziła uczestników po Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego UKW. Uczestnicy konferencji złożyli na ręce dziekana Wydziału Historycznego UKW i jednocześnie kierownika Muzeum Dyplomacji i Uchodźstwa Polskiego dr. hab. Marka G. Zielińskiego prof. UKW i dr Aleksandry Sary Jankowskiej gratulacje z okazji jubileuszu Muzeum, a ambasador Tetyana Iżewska wpisała życzenia do księgi gości. Z uczestnikami konferencji spotkał się również rektor uniwersytetu prof. dr hab. Jacek Woźny. Podczas spotkania omówiono kwestie współpracy uczelni z ukraińskimi instytucjami edukacyjnymi oraz sposoby realizacji planów nakreślonych podczas wizyty ambasadora Wasyla Zwarycza w uczelni.

W uroczystości otwarcia konferencji w Bydgoszczy wzięli udział: prof. dr hab. Jacek Woźny – rektor UKW; Witalij Biły – radca Ambasady Ukrainy w Polsce; dr hab. Marek G. Zieliński prof. UKW – dziekan Wydziału Historycznego UKW; Krzysztof Sikora – konsul honorowy Ukrainy w Bydgoszczy oraz naukowa koordynator konferencji prof. dr hab. Iryna Matiasz, przewodnicząca Towarzystwa Naukowego Historii Dyplomacji i Stosunków Międzynarodowych, autorka projektu

„Kobieca twarz dyplomacji”. Kolejnym rezultatem porozumień osiągniętych podczas wizyty ambasadora Zwarycza w Bydgoszczy było przekazanie przez uczestników konferencji i radcę Witalija Biłego książek dla ukraińskiej półki w Wojewódzkiej i Miejskiej Bibliotece Publicznej im. Witolda Bełzy jej dyrektor, mgr Dagmarze Reszkowskiej-Gierden oraz w celu uzupełnienia księgozbioru ukraińskiego w bibliotekach UKW i Wyższej Szkoły Gospodarki dla rektora UKW, prof. dr. hab. Jacka Woźnego i Krzysztofa Sikory – konsula honorowego Ukrainy w Bydgoszczy, aby stworzyć ukraińskie półki w bibliotekach tych instytucji edukacyjnych.

Drugi dzień konferencji rozpoczęła sesja poświęcona historycznym i współczesnym postaciom kobiet w ukraińskiej i polskiej dyplomacji. Uczestnicy odpowiadali na pytania: Czy istnieje kobieca dyplomacja? Jaką rolę pełnią żony dyplomatów, czy i jaką mają rolę w polityce międzynarodowej? Czy narzędzia dyplomacji publicznej są takie same w czasie wojny i pokoju?

Z dużym zainteresowaniem spotkały się wystąpienia ambasador Tetyany Iżewskiej, zastępcy przewodniczącego Komitetu Narodowego Ukrainy ds. UNESCO, dr hab. Heleny Głogowskiej, prof. UKW w Bydgoszczy, konsul honorowej Serbii w Bydgoszczy, dr. n. med. Marii Lorentowicz-Zagalak.

Interesujące kwestie zostały omówione podczas panelu dyskusyjnego na temat dyplomacji publicznej „Czy narzędzia dyplomacji publicznej są takie same w czasie pokoju i wojny? Czy istnieje kobieca dyplomacja publiczna?”. W dyskusji wzięli udział: Dasza Bałabaj, założycielka Biblioteki Ukraińskiej w Gdańsku; przewodnicząca organizacji publicznej „Alyem” Esma Ajiyeva; dyrektor Instytutu Studiów nad Diasporą Ukraińską im. Lubomyra Wynara Narodowego Uniwersytetu „Akademia Ostrogska” dr. hab., prof. Alla Atamanenko; prof. nadzwyczajny Uniwersytetu Ekonomii i Handlu w Połtawie Yanina Barybina; dyrektor Edukacyjno-Naukowego Instytutu Stosunków Międzynarodowych, Historii i Filozofii Cerkaskiego Narodowego Uniwersytetu Bohdana Chmielnickiego Natalka Zemzyulina; prof. Politechniki Lwowskiej, przewodnicząca Ogólnoukraińskiego Związku Organizacji Pozarządowych Ukraińskich Kobiet Orystlava Sydorchuk.

Konferencja zakończyła się spacerem po Bydgoszczy w towarzystwie dziekana Wydziału Historycznego UKW dr. hab. Marka G. Zielińskiego prof. UKW oraz zwiedzaniem średniowiecznego Torunia i jego

unikalnych muzeów dzięki dziekanowi Wydziału Nauk Historycznych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu prof. Stanisławowi Roszakowi i zastępcy dyrektora Instytutu Historii i Archiwistyki prof. Maciejowi Krotofilowi.

Konferencja była bardzo efektywna zarówno pod względem akademickim, jak i w zakresie nawiązywania nowych kontaktów i wdrażania umów podczas wizyty Ambasadora Ukrainy w Bydgoszczy i Toruniu.

*Uczestnicy konferencji w Muzeum Dyplomacji
i Uchodźstwa Polskiego UKW w Bydgoszczy, 17 listopada 2023 r.*